

**การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนา
สู่สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืน**
Enhancing the local community's immunity
To sustainable development

ณัฐชัย นิมนวล,* สมญา อินทรเกษตร*
Nattachai Nimnual, Somya Intarakaset
คุณากร กรสิงห์*
Khunakorn Kornsing

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสู่สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืน 2) เพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสู่สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืนโดยใช้ปัจจัยเชิงสังคมวิทยาท้องถิ่นเป็นตัวทำนาย 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสู่สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืน 4) เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสู่สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืน เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ผลการศึกษา พบว่า

1. ภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่นเป็นสิ่งที่อยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน หมายถึง ความไม่ประมาทและเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นโดยมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามภูมิสังคมเป็นฐาน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วย กระบวนการกล่อมเกลாதงสังคม กระบวนการทางปัญญาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยเชิงผู้นำ ปัจจัยเชิงโครงสร้างทางสังคมชนบท ความเข้มแข็งของชุมชน ทูตทางสังคม กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนสามารถพยากรณ์ภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นได้ร้อยละ 58.6

3. ภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นที่มี การศึกษา อาชีพภูมิภาค และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม แตกต่างกันมีภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

* Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Rajabhat University, E-mail. a.somya@hotmail.com

4. แนวทางการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่น ที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ประกอบด้วย การปลูกฝังความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การพัฒนากระบวนการทางปัญญาแบบมีส่วนร่วม พัฒนาผู้นำการพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลภูมิสังคม

คำสำคัญ : การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน, ชุมชนท้องถิ่น, สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืน

Abstract

This research aims to: 1) to study and synthesize knowledge about the local community's immunity to develop into a sustainable quality society. 2) to find the factors that affect the immunity of local communities to develop into a sustainable quality society using local sociological factors. Predictor 3) to study the comparative immunity of the local community in order to develop a sustainable quality society. 4) to develop the local community's immune system to develop into a sustainable quality society. The research was mixed.

1. The local community's immunity is in the way of daily life, meaning that it does not underestimate and prepare for the situation with the knowledge and skills required by the social base.

2. Factors affecting the immunity of local communities include the social process. Community Participatory Intelligence Process Leadership Structural factors in rural society; Community strength, social capital, community learning process. 58.6% of the local population predicted immunity.

3. Immunity of local communities with vocational education, regional and socio-economic status. There was a statistically significant difference at 0.05 level.

4. Appropriate and feasible approaches to strengthening the local community's immunity include cultivating readiness for change Development of participatory intellectual processes. Development Leadership Development. And the use of the geographic database

Keywords: local community's immunity, local sociological factors, Approaches

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ ทำให้สังคมเศรษฐกิจไทยผนวกเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคมเศรษฐกิจโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการเข้าใจถึงพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ ของโลกที่มีผลต่อประเทศไทย ได้แก่ ประการที่หนึ่ง กระแสการเปลี่ยนแปลงของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระแสโลกาภิวัตน์มีผลเป็นรูปธรรมที่กระทบต่อ

รูปแบบค่านิยมทางสังคม การดำรงชีวิตและรสนิยมการบริโภคความฉับพลันในเรื่องข่าวสารข้อมูล ทำให้เกิดวิวัฒนาการทางความคิด การเรียนรู้ทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดี ดังนั้นการเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อชวนขยายแสวงหาความรู้ใหม่ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งจำเป็น ประการที่สอง กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของโลกเข้าสู่ยุคการค้าเสรีมากขึ้น โลกกำลังเปลี่ยนแปลงเป็นโลก/ยุคไร้พรมแดน (Borderless World) ในลักษณะที่มีการลดกฎเกณฑ์หรือขั้นตอนในด้านต่าง ๆ

พลวัตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้เปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ด้านการค้า การลงทุน และการผลิต ของโลกไปในแนวทางใหม่ที่ ทู่น คน เทคโนโลยี สินค้าและบริการสามารถเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนได้อย่างไม่เคยเป็นมาก่อน กระแสโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบริบทสำคัญ ๆ ทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค(สุวิทย์ เมษินทรีย์: 2549 : 23) การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ได้ให้ความสำคัญต่อการสร้างความเจริญเติบโตและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามเศรษฐกิจไทยมิได้พัฒนาบนพื้นฐานของความเข้มแข็งที่แท้จริง แต่กลับเผชิญกับความเสี่ยงสูงหลายประการ กล่าวคือ การขาดภูมิคุ้มกันและความสามารถในการปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทย อาจกล่าวได้ว่า ความล้มเหลวของการพัฒนาประเทศและการพัฒนาท้องถิ่นที่ผ่านมาเกิดจากการมีกระบวนการทัศน์และกระบวนการพัฒนาที่ผิดพลาด ความจริงข้อนี้ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนในหนังสือเรื่องใต้เบื้องพระยุคลบาทว่า การพัฒนาประเทศที่แล้มาได้นั้นหนักในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาทางวัตถุเป็นสำคัญ ซึ่งจะเห็นได้จากสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา บางแผนระบุไว้ว่าการพัฒนาเกี่ยวกับการเกษตรเป็นเรื่องที่ผิดพลาด การที่จะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการปรับเปลี่ยนที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาบ้านเมืองต้องไม่หยุดอยู่ที่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารราชการหรือการปรับเปลี่ยนรัฐบาล แต่ต้องก้าวไปให้ถึงขั้นที่เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์และกระบวนการพัฒนา ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางความคิดของมนุษย์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นจุดเริ่มของการกำหนดให้มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง ตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจทางการเมือง วางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ที่อาจกล่าวว่าเป็นลักษณะของหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) คำนึงถึงความต้องการและความสอดคล้องของชุมชนและท้องถิ่นเป็นฐานการพัฒนาที่สำคัญ โดยการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายในประเทศมีลักษณะทวิภาค (Dualism) มีการขยายตัวแบบขาดดุลยภาพ กล่าวคือ ระยะที่ผ่านมาผลสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจจะขยายตัวอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง แต่ก็ยังมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่จะมีผล เช่น ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ ความบีบคั้นจากการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ระบบการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้เยาวชนไม่ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพที่แท้จริง การเรียกร้องและพัฒนาประเทศสู่คุณภาพของสังคม (Social Quality) ที่ประกอบด้วย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ความสามารถในการเข้าถึง

และเข้าร่วมในสถาบันต่างๆ ความสมานฉันท์และความสามัคคีในสังคม การเสริมสร้างพลังทางสังคม เพิ่มมากขึ้น(สถาบันพระปกเกล้า : 2552) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งนี้เป็นเพราะความสามารถในการเข้าถึงสวัสดิการ การบริการสาธารณสุขและทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเป็นตัวชี้วัดและสะท้อนคุณภาพของสังคมและความเป็นธรรมในสังคม

การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในอนาคตต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญได้แก่ การเสริมสร้างทุนสังคม (ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนทางวัฒนธรรม) ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว และชุมชน สามารถจัดการความเสี่ยง และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม สำหรับการเสริมสร้างทุนเศรษฐกิจ (ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน) มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง โดยใช้ภูมิปัญญา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีการเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค ต่างๆ บนพื้นฐานการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในส่วนการเสริมสร้างทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตร มุ่งสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้า จากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการเพิ่มบทบาทไทยในเวทีประชาคมโลก (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11)

การสร้างภูมิคุ้มกันในระดับชุมชน เป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการพัฒนาควบคู่กับทิศทางการพัฒนาระดับประเทศ ซึ่งกล่าวได้ว่าการให้ความสำคัญต่อมิติและประเด็นดังกล่าวทำให้สังคมประเทศ ชุมชนท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี ที่หมายถึงทุกคนในสังคมไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้ด้อยโอกาสได้รับโอกาสและการพัฒนาอย่างทั่วถึง ประชาชนมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งเป็นพลังร่วมของสังคมไทย ชุมชนและสังคมมีค่านิยมร่วมและตระหนักถึงผลประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก ดังนั้นประเด็นดังกล่าว จึงน่าสนใจที่จะพัฒนาการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นด้วยกระบวนการทางปัญญาเพื่อก้าวสู่สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสู่สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืน
2. เพื่อค้นหาลำดับปัจจัยที่ส่งผลต่อภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสู่สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืนโดยใช้ปัจจัยเชิงสังคมวิทยาท้องถิ่นเป็นตัวทำนาย

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสู่สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืน

4. เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสู่สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืน

3.ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นและปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่น 2) แนวทางการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสู่สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืน

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่น จำนวน 15-17 คน 2) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสร้างภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่น ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 ถึงปัจจุบัน 3) ประชาชนที่อยู่อาศัยในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมทั้งสิ้นจำนวน 63,525,062 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ.2553.online) และ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อยู่อาศัยในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จำนวน 1,600 คน โดยแบ่งออกตามภูมิภาคต่าง ๆ ภูมิภาคละ 400 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ 1) การสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นและปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่น 2) แนวทางการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นด้วยเพื่อพัฒนาสู่สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืน

4.วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน(mixed methodology) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคมศาสตร์ และภูมิคุ้มกันชุมชน ผู้นำผู้บริหาร ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 15-17 คน และ ประชาชนที่อยู่อาศัยในภูมิภาคต่างๆของประเทศ จำนวน 63,525,062 คน ประกอบด้วย ภาคเหนือ

กลาง ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จำนวน 1,600 คนภูมิภาคละ 400 คน ได้จากการสุ่มเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน(Multistage Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1)ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ปัจจัยเชิงสังคมวิทยาชนบท อาทิ ทุนทางสังคม ปัจจัยเชิงผู้นำ กระบวนการกลุ่มเกลาทางสังคม 3) ภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ ความสามารถในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยน การมีทักษะชีวิตในการปรับตัว การเข้าใจผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ครอบครัวที่เป็นปึกแผ่น เป็นมาตรฐานวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) เท่ากับ 0.6-1.0 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา(α) เท่ากับ 0.921

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคมศาสตร์และภูมิคุ้มกันชุมชนด้วยตนเองและสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ในขณะที่แบบสอบถามผู้วิจัยใช้ผู้ช่วยนักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตัวอย่างในภูมิภาคทั่วประเทศ ประกอบด้วย ภาคเหนือ กลาง ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จำนวน 1,600 ชุด หลังจากนั้นนำมาตรวจความสมบูรณ์และความถูกต้องทุกฉบับและลงรหัส บันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง(Means Differences) ได้แก่ การทดสอบค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(One Way ANOVA)หลังจากนั้นเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธี LSD และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

5.ผลการวิจัย

1. ภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มียู่ในวิถีชีวิตประจำวัน หมายถึง ความไม่ประมาทและเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นโดยมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามภูมิสังคมเป็นฐาน ประกอบด้วย ความสามารถในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยน การมีทักษะชีวิตในการปรับตัว การเข้าใจผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ครอบครัวที่เป็นปึกแผ่น

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นโดยใช้ปัจจัยเชิงสังคมวิทยาท้องถิ่นเป็นตัวทำนาย ปรากฏผลตามตารางข้างล่าง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน(Stepwise)ของปัจจัยที่ส่งผลต่อภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นโดยใช้ปัจจัยเชิงสังคมวิทยาท้องถิ่นเป็นตัวทำนาย

ตัวแปรทำนาย	B	S.E.	Beta	t	Sig.
SC	.246	.057	.090	4.293	.000
IP	.504	.055	.201	9.077	.000
LE	.398	.057	.157	6.981	.000
SS	.242	.035	.150	6.825	.000
LP	.227	.058	.083	3.885	.000
SP	.620	.057	.238	10.939	.000
CS	.376	.061	.116	6.117	.000
Constant	4.336	.240		18.046	.000

R = .766, R² = .586, SEE = 1.192, F = 15.094, Sig. = .000

จากตารางที่ 1 พบว่า จะเห็นว่าทุนทางสังคม กระบวนการทางปัญญามีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยเชิงผู้นำ ปัจจัยเชิงโครงสร้างทางสังคมชนบท กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน กระบวนการกล่อมเกลாதงสังคม และความเข้มแข็งของชุมชน มีความสัมพันธ์แบบพหุคูณกับ ภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .766 และสามารถพยากรณ์ภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นได้ร้อยละ 58.6

3. ภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นที่มี การศึกษา อาชีพ ภูมิภาค และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม แตกต่างกันมีภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ประกอบด้วย การปลูกฝังความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การพัฒนากระบวนการทางปัญญาแบบมีส่วนร่วม พัฒนาผู้นำการพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลภูมิสังคมของชุมชนท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย ภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มียู่ในวิถีชีวิตประจำวันเป็นความไม่ประมาท และเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นโดยความสามารถในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยน การมีทักษะชีวิตใน การปรับตัว การเข้าใจผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง และมีครอบครัวที่เป็นปึกแผ่น และพบว่า กระบวนการ กล่อมเกลาทงสังคม(.620) กระบวนการทางปัญญามีส่วนร่วมของชุมชน(.504) ปัจจัยเชิงผู้นำ(.398) ความเข้ม แข็งของชุมชน (.376) ทุนทางสังคม (.246) ปัจจัยเชิงโครงสร้างทางสังคมชนบท(.242) กระบวนการเรียนรู้ของ ชุมชน(.227) ส่งผลต่อการสร้างภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่นตามลำดับจากมากไปน้อย นำไปสู่การกำหนดแนวทางการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่นโดยเน้นการปลูกฝังความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การ

พัฒนากระบวนการทางปัญญาแบบมีส่วนร่วม พัฒนาผู้นำการพัฒนา และ การใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลภูมิสังคม

6. การอภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัย การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสู่สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืน สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

1. นิยามความหมายของภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มียุอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน เป็นความไม่ประมาทและเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นโดยมีความรู้และทักษะในการปรับตัวที่จำเป็นตามภูมิสังคมโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นฐาน ที่มีจุดเริ่มที่ครอบครัวที่เป็นปึกแผ่น สอดคล้องกับ พระอาจารย์ธีรพันธ์ บางบุญ(2561) วิสูตร (2561) ศักดิ์ชัย(2561) ที่กล่าวคล้ายคลึงกันว่า การพึ่งตนเอง เรียนรู้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงและพร้อมที่จะอยู่กับสิ่งนั้นๆ อย่างเท่าทันและรอบรู้พร้อมที่จะก้าวไปข้างหน้า

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสู่สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืนโดยใช้ ปัจจัยเชิงสังคมวิทยาท้องถิ่นเป็นตัวทำนาย พบว่า กระบวนการกล่อมเกลากทางสังคม(.620) กระบวนการทาง ปัญญาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน(.504) ปัจจัยเชิงผู้นำ(.398) สามารถอธิบายการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชน ท้องถิ่นได้สูงสุดตามลำดับ ซึ่งสอดคล้อง สุพจน์ โคมณี(2561) ที่ว่าการพร้อมรับมือเกี่ยวกับสถานการณ์ทาง สังคมและเศรษฐกิจส่วนใหญ่แล้วเป็นเพราะการอบรมปลูกฝังให้พร้อมรับบนความไม่ประมาท มีการวางแผน เรียนรู้เพื่อเข้าใจ และปรับตัวให้สอดคล้อง เช่นเดียวกับ นิศากร สนามเขต(2550) กล่าวว่า นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบการใช้เหตุผลและเห็นแบบอย่างที่ดีมีความสำคัญต่อการมีภูมิคุ้มกัน และ วชิราภรณ์ สังข์ทอง(2554) ได้กล่าวว่า ระบบเครือข่ายทางสังคมได้ช่วยสร้างเสริมภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่น ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้จากวัฒนธรรม ที่ผสมระหว่างหลักการและบริบทของท้องถิ่นจนสามารถหล่อหลอมเป็นเกราะป้องกันตนเอง

3. ภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นที่มี การศึกษา อาชีพ ภูมิภาค และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม แตกต่างกันมีภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ ศักดิ์ชัย (2561) ที่กล่าวอ้างถึง หลักการทรงงาน 23 ข้อของ พระองค์ท่าน(ร 9) ว่า การพัฒนาศูนย์การศึกษาการพัฒนาแต่ละแห่ง พระองค์ท่านดูจากภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ ทรงพระราชทานแนวทางและวิธีการที่ต่างกันไป แล้วแต่ตรงนั้นมีอะไร และจะใช้ทรัพยากรแบบไหนมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ สะท้อนให้เห็นวิธีการแก้ไขที่หลากหลาย และแตกต่างไปตามสถานการณ์ และได้รับการสนับสนุนจากสุพจน์ โคมณี(2561) เช่นเดียวกัน

4. แนวทางการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ประกอบด้วย การปลูกฝังความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การพัฒนากระบวนการทางปัญญาแบบมีส่วนร่วม พัฒนาผู้นำการพัฒนา และ การใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลภูมิสังคมของชุมชน

ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองความคิดของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงและที่เกี่ยวข้อง ที่ว่า การเริ่มปฏิบัติดำเนินการ(เศรษฐกิจพอเพียง)ควรต้องมีศรัทธาเชื่อมั่น ลงมือทำ และทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง(ต้นแบบ) ตามสิ่งที่เรามี ทำแบบพอตัวไม่มากเกินไปและรู้ศึกษา(วิจัย)

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสู่สังคมแห่งคุณภาพอย่างยั่งยืน พบว่า เงื่อนไขและปัจจัยด้านกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคม กระบวนการทางปัญญาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยเชิงผู้นำมีอำนาจในการพยากรณ์สูงสุด และภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่นแตกต่างกันในด้านการศึกษา อาชีพ ภูมิภาค และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น จึงเสนอว่า

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่นไปขับเคลื่อนควรจะสร้างพื้นฐานทางด้านคุณธรรมความไม่ประมาท รอบรู้ เข้าใจความเป็นเหตุเป็นผล และทำอะไรด้วยความมุ่งมั่นศรัทธาแก่ประชาชนเป็นลำดับแรกก่อน ผ่านกระบวนการกล่อมเกล่า (Socialization) บนหลักการทางศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมของไทยที่ดีงาม และหลังจากนั้นสร้างเสริมความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. พื้นฐานความรู้ความเข้าใจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญแต่การสร้างความสามารถในการปรับและประยุกต์ใช้แนวคิดภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นให้ง่ายและเป็นธรรมชาติจะทำให้การนำไปใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. การพัฒนาและถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจตลอดจนการปรับประยุกต์ใช้แนวคิดภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นควรต้องพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนท้องถิ่นของประชาชนตามกลุ่มและเงื่อนไขที่แตกต่างของแต่ละการศึกษา อาชีพ ภูมิภาค และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเพื่อค้นหาตัวแปรพยากรณ์และหรือเงื่อนไขที่หลากหลายที่ทำให้การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่นประสบความสำเร็จในพื้นที่ต่าง ๆ

2. งานวิจัยที่ให้ความสำคัญกับการค้นหาและถอดบทเรียนในหลายมุมมองที่แตกต่าง ทั้งนี้เพื่อเป็นภาพสะท้อนและคุณลักษณะเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันชุมชนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ไชยวัฒน์ คำชู และนิธิ เนื่องจำนง. (2553) “คุณภาพสังคมกับคุณภาพประชาธิปไตยไทย” เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 12 ประจำปี 2553 เล่ม 2. สถาบันพระปกเกล้า.
- นิศากร สนามเขต(2550). การมีภูมิคุ้มกันภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บุญเลิศ ชงสอาด และคณะ. การศึกษาและวิจัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมแก่สถาบันครอบครัวในชุมชนชนบท 5 แห่งในจังหวัดอุบลราชธานี. **รายงานการวิจัย**, สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดอุบลราชธานี.
- ประเวศ วะสี. **กระบวนการทางปัญญา**. สานปฏิรูป. 4 , 39 (มิถุนายน 2544) 70 – 71.
- พระธีรพันธ์ บางบุญ (2561) สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. พฤษภาคม พ.ศ. 2561 อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์
- วิชาการณ์ สังข์ทอง (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สำหรับเครือข่ายทางสังคมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน. **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิสูตร ยังพลจันทร์ (2561)) สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. มิถุนายน พ.ศ. 2561 อำเภอชัยบาดาล จังหวัด ลพบุรี
- ศักดิ์ชัย(2561) ผู้อำนวยการศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัด พิษณุโลก สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. มิถุนายน พ.ศ. 2561 อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
- สถาบันพระปกเกล้า. 2552. แหล่งที่มา (ระบบออนไลน์). www.kpi.ac.th. 5 ตุลาคม 2556.
- สุพจน์ โคมณี (2561) สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. พฤษภาคม พ.ศ. 2561 อำเภอชุมแสง จังหวัด นครสวรรค์
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. 2549. **จุดเปลี่ยนประเทศไทย: ในกระแสโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ: การเงิน ธนาคาร.
- สุเมธ ตันติเวชกุล,ดร. **ใต้เบื้องพระยุคลบาท**, พิมพ์ครั้งที่ 13 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11**. แหล่งที่มา (ระบบออนไลน์). www.nesdb.go.th. 10 ตุลาคม 2556.